

JADRANSKA ZARJA

Političen, podučiven i kratkočasen list.

Izhaja dvakrat v
meseču, vsako
1. in 3. nedeljo.

Lastnik, izdajatelj in odgovorni vrednik:
G. H. MARTELANEC.

Naročnina znaša
za tri mesece
30 novčičev.

Bojë se!

O dalmatinskem uporu je začela dunajska „Neue freie Presse“ i z njo tovaršice v žalosti i veselji, v oficijozno obleko oblečene, plašč po vetru obračati i čudne reči pisati. To se ve, da se zraven ne manjka najgrših psov i besedi, s kterimi ta sodrga Slovane navadno obklada. Slovanski barbarje so se namreč vprli zoper vse dobro nam želečo i vsako željo nam izpolnuvajočo, blaženo avstrijsko vladu. „Presse“ trdi, da vpora ne vzrokuje nova vojaška postava, nego nenasiljivo poželenje po svobodi i neodvisnosti, i tako neusmiljeno i zaničljivo govori o črnogorskem knezu Nikici Petroviču, da bi tega največji zaniknež i kruti misantrop ne mogel storiti. — Da se je Nikola ponudil avstrijski vladu za posrednika i miritelja vstajnikov, tega „Presse“ ne more slišati. Kako se more predrzniti oni od Avstrije podpora dobivajoči knezič kaj tacega predrznoti, vsaj bi mu moralo vendar znano biti, da so avstrijski vladni možje energični ljudje, kterim bo vsak pripomoček dober, da vmire upornike. Prav mu je bilo, da je dobil tak odgovor! Tako govori „Presse“, zraven pa ne more zakriti strahu, da se Dalmatinci preveč ozirajo v Črnogoro, da jih črnogorski knezič (sic!) izpodbada, jim slika svobodu na zid, ter dalje prepričavno govori, da se Črnogorci poželjivo ozirajo po lepej kotarskej luki, da so pripravljeni Dalmatincem vsak trenutek pri uporu pomagati.

Najbolj karakteristično je pa to, da ti ljudje pri vsaki taki priliki na Rusijo udarijo. Tudi tukaj, po besedah Prešnih, ima Ruska glavno nalogo upor rediti i voditi. Kar ne more storiti črnogorski knez, to nadomestijo ruski rubli in agentje, kterih je bojè v Dalmaciji v obilnem številu.

Da je to res, zadosti je samo faktum, da je ruska vlada Nikoli že vočkrat obečala kotarsko luko. 1809. leta so bili Rusi v Kotari, i kamor Rus enkrat stopi, tega ne pozabi z lepa. Čemu tak strah? Skrbè naj raje avstrijski vladni možje, o kterih „Presse“ govori, da so tako energični, da se godi v avstrijski državi vsakemu narodu pravica, i ne bo se treba zmeraj bati ruskega strašila, katero res utegne priti, če vladne kreguljice ne nehajo krempljev zadirati v ruskega medveda.

V Avstriji je že tako, da se vedno prej skrbi za vse drugo, nego za ravnopravnost različnih v njej stanujočih narodov. Kakovi interesi bodo vodili avstrijske Slovane i Romane zoper avstrijske sovražnike v vojno, ako jim vlada vedno življenje spodkopava i še celo njihovo eksistencijo taji. Kedaj bodo naši politikarji spoznali, da z vednim negiranjem i preziranjem nenemških i nemagjarskih narodov država gre vedno rakovo pot. — Vi gospodje na Dunaji, pogledjte nekoliko bolj v svoje dela, i spoznate, da ni vsega nemira kriva v miroljubnih deželah ruska vlada, niti ruski rubli, ampak — vi sami!

Prijazna beseda slov. duhovništvu i učiteljstvu.

(Izpod Donderškofelna.)

V prihodnjem zasedanji državnega (!) zbora nakanili so Nemci, kakor se sliši, tudi materijalne zadeve nižega duhovništva na dnevni red spraviti. Slišati je, da namerjavajo gospodje nemški liberaluhi kapelansko i župniško biro popolnoma odpraviti ter jo s primerno plačo v gotovem denarji zameniti. Ta stvar je kaj važna ne le v materijalnem, nego i v političnem, narodnem i cerkvenem obziru. Treba je torej, da kaj o njej spregovorimo.

Vže pod Bachovim samosilstvom so se uradnikom kot zvestim podpornikom nemškega absolutizma i centralizma povsod stare plače poviševale ali nove vpeljevale. Delalo

se je res leto za letom, kakor da bi denar iz oblakov padal ali na cesti se pobiral. — Ko sta Bachov absolutistični in Schmerlingov navidezno ustavni centralizem sramotno odstopila, potem ko sta bila Avstrijo izmolzla, pa jo pri vsem tem v neizmerne dolgove zakopala, je zmagonosni nemški cislajtanizem, polastivši se dežel tostran Litave, svojim uradnim, nemškim i ponemčenim zaveznikom zopet plače povišal, da bi mu pomagali vsaj Cislajtanijo še dalje ponesrečenem nemškem kopitu „osrečevati“, ker brkasti Translajtanci od osrečevanja nemškega kratko i malo nič več slišati niso hoteli. Vsled tega vlečejo zdaj naši administrativni, sodnijski in finančni uradniki vže 100 do 500 gld. večje plače od poprejšnjih. Isto velja tudi od vojaških častnikov. Pa zmagonosni nemški cislajtanizem si je zdaj še nekega novega zaveznika poiskal, in ta novi zaveznik je — učiteljstvo. Zmaga cislajtanizma je namreč Nemce kaj težko stala in je še dandenes le začasna i čedalje bolj negotova. Da bi se pa v zmagi popolnoma vtrdili ter si jo tudi za prihodnost zagotovili, niso Nemci mirovali, dokler niso učiteljstva pod se spravili, kajti po učiteljih dobili so tudi našo mladost v svoje pesti, i kdor ima mladost, ima tudi prihodnost našo v svoji oblasti.

Da bi si pa učiteljstvo pridobili, so z našo ponemčeno birokracijo zvezani nemški liberaluhi, ki do zdaj niso nikdar imeli krajcerja niti lepe besede za slabo dotirano učiteljstvo, jeli učitelje neizrečeno milovati i vse polno novih šulratov i dobro plačanih šolskih respektarjev za šolsko nadzorništvo ustvarjati, katero so do zdaj rodoljubni dekani brezplačno, pa vse hvale vredno opravljali. Vrh tega naši ponemčeni birokrati, kot zavezniki cislajtanskih liberaluhov, tudi druge učitelje vže vse sploh z obljubo bogate plače k sebi mamijo, kterim do zdaj večidel še pičle iztirjevati niso hoteli. — Ždaj, ko mislijo gospodje decembristi, da so tukaj svoj namen vže precej dosegli, se hočejo, kakor se kaže, tudi duhovščine lotiti ter v dunajskem „reichs“ rathu tudi tužno materijalno stanje nižje duhovščine v pretres vzeti. — Res je vže skrajna doba, da tudi ta zadeva vže enkrat na dnevni red pride. Na Nemškem i po vsej zapadni Evropi se je vže povsod nižemu duhovništvu sedanjemu času primerna plača povišala. Tako se je na pr. na Bavarskem kaplanom letna plača od 210 na 600 gl. i župnikom od 315 na 800 gl. povzdignila. Samo avstrijsko duhovništvo mora še dandenes s tako malo letno plačo zadovoljevati se, kakoršna je bila v onem času navadna, ko je še dvajsetica več veljala, nego zdaj goldinar. Jaz ne bom liberalizmu neavstrijskih Nemcev hvale prepeval, ali reči se mora, da je bil vendar toliko pravičen i pošten, da je tudi duhovništvu sedanjemu času primerno plačo privoščil. — Liberalizem naših Nemcev pa, mesto da bi tudi za duhovne kaj storil, jih ni le pri vsaki priliki grdil i črnil, kolikor je mogel, nego jel je v novejšem času za priboljšek tudi neko *anstellungsgebühr* od njih zahtevati, i zdaj je odtegnil vsem duhovnom, ki iz blagajnice kako odškodovanje dobivajo, znanih reichsrathskehi 20%, s tem je duhovnom še dosedanjo pičlo plačo močno prikratil. — Gotovo z menoj vred vsak duhovnik učiteljem za njih veliki trud iz srca rad boljše plačilo privoščil, kakor so ga do sedaj imeli. Ali vendar je treba pomisliti, da vže do zdaj niso učitelji, kteri so v kratkem času — mnogi v petih ali šestih letih — vse svoje študije opravili, dosti manjih plač imeli od duhovnega pomočnika, ki se je celih 16 let za svoj težavni stan pripravljaj. Res je torej čas, da bi se tudi nižemu duhovništvu, kakor po drugih deželah, tudi pri nas sedanjim razmeram primerna plača oskrbela. Najbrže da dunajski reichsrath nekaj takega namerjava, ako res misli biro odpraviti ter jo s stalno plačo v gotovem

denarji zameniti. Ali če tudi res do tega pride, moje mnenje je in ostane: *timeo Giskrianos et dona ferentes*. — Huda, zlasti dandenes, je v vsakem obziru huda za duhovnega pastirja, pa vendar mislim je bolje, da raji duhovni voljno vse hudo še dalje trpimo, nego da bi se mi poloviti dali nemškimi liberaluhom v mreže, koje nam, kakor se kaže, nastavlja mislijo.

Kakor „Tovars“ vedno pripoveduje, zahtevajo učitelji naši veliko plačo v gotovem denarji, češ, da se sramujejo od hiše do hiše pobirati tiste uboge mernike žita itd. — „Abschaffung der lästigen, ja — entehrenden Collectur!“ — to vpijejo učitelji naši večidel po vseh svojih nemško-liberalnih konferencah. — Res je pobiranje plačila od hiše do hiše kaj sitno i težavno tudi za gospoda učitelja, kakor za duhovnega pastirja, zlasti ker se večkrat primeri, da bira enemu kakor drugemu stroškov i sitnosti veliko, a dohodkov malo prinese; res je mnogo lepše i prijetniše iz blagajnice vselej o svojem času lepe, gotove novce potegniti, nego s pobiranjem, hranjenjem i prodajanjem kolekture toliko sitnosti i posla imeti; — pa vendar mislim jaz, da je vsaj zdaj še zmerom bolje — drži ga, neg — lovi ga.

Dokler dobiva duhovnik večidel le od ljudstva svojo pičlo plačo, je še precej neodvisen od nam toliko nasprotno deželske vlade, da ga ne more neposredno niti z obljubami niti strahovanjem od pravične, narodne stvari odtrgati i v svoje mreže zaplesti. Samo pri podelitvi religionsfondskih far nagaja vlada vže zdaj rodoljubni duhovščini kolikor more, dasiravno se mora prav za prav vsa duhovščina naša k vladni stranki prištevati, dokler koli Čehov ne posnema i poslance svoje v sedanjih nepostavni i brezverski reichsrath pošilja. Lakor hitro bi pak bira nehala i duhovščina le iz kase svojo plačo dobivati jela, morala bi povsod vedno le tako plesati, kakor bi jej dunajska vlada godla, če ravno je taka, da bi rada vse slovanstvo i katoličanstvo v žlici vode utopila. Kdo nam je porok, da sedanja vlada, ktera misli, da vže vse učiteljstvo v njenih zanjkah binglja, ravno tega zdaj tudi z duhovščino ne namerjava? — Razen tega ne sme se pozabiti, da so vladne obljube, kar se večega plačila tiče, v sedanjem času tako rekoč popolnoma neizpeljive, naj vže veljajo duhovnu Petru ali učitelju Pavlu. Letine niso najbolje, a ljudstvo naše je z davki vže tako preobloženo, da jih več zmagovati ne more. Od pridelkov svojih si vže še toliko odtrga, da pošteno izplača duhovna in učitelja svojega. Gotovega denarja pa mu še za davke i druge domače krvave potrebe silno primanjkuje. Kje bo potem ljudstvo denar jemalo, da bi svojemu učitelju i duhovnu po 400, 600 i 800 gl. gotovega denarja na leto plačevalo, zlasti, če bo morala po novi reichsratski postavi vsaka večja fara po dva, tri ali štiri učitelje imeti i vrh tega še organista i mežnarja posebej plačevati. Pravite: to pojde vse iz kase; ali ta je — bosa. Ako ne bo ljudstvo v kaso več plačevalo, ko do zdaj, tudi v kasi ne bo za učiteljstvo i duhovništvo ni krajcerja več, ko do zdaj; a ljudstvo se

po mojem mnenji k večjemu plačevanju od sedanjega siliti ne more i siliti ne sme.

C. k. okrajni glavar radoliški, blagorodni gospod Avgust plemeniti Wurzbach-Tannenberg je naše v slovenkem Bledu zbrane pa v nemškem jeziku zborujoče učitelje totažil, da se bodo vprihodnje davki bolj enakomerno razdelili i da bodo vsled tega potem tudi za materijalno stanje učiteljev boljši časi nastopili. — Res plačujemo Kranjci i vsi Slovenci v primeri z Magjari i Nemci sploh previsoke davke. Ali če bi se tudi Slovencem državni davki sčasoma stalno ponižali, kar je pod dualizmom i nemškim centralizmom neverjetno i skoro čisto nemogoče, si jih ne bi pustili zaradi učiteljev zopet poviševati, zlasti zaradi takih učiteljev ne, ki pravično pa teptano narodno stvar zapuščajo ter njenim tlačiteljem, to je, sedanji vladi i njenim organom peté ližejo. — Tudi je vže slehernemu dovolj znano, na kako šibkih nogah stoji naša, ali prav za prav — ne naša, nego — nemško-magjarska država zaradi nesrečnega nemško-magjarskega gospodovanja. Država ta, ako se na podlagi vsem narodom pravičnega federalizma ne predela, stoji od danes do jutri. — Čeravno bi se torej zgodilo, kar je v sedanjem času pri vedno večem uboštvu skoro popolnoma nemogoče, da bi se ljudstvo naše, kakor od desetine i tlake, tudi od bire čisto odkupilo; čeravno bi se zraven tega tudi tisto premoženje, kar ga še ima, siloma odvzelo ter se potem duhovnom in učiteljem dostojne plače preskrbele, kaj smo si bolji, ko utegne vsled nesrečne krive politike Avstrija prej ali poznej razpasti ali popolnoma bankrotirati? Potem bi šlo zaželjeno bolje plačilo s kapitalom vred za vselej rakom žvižgat i Judom fučkat; a ljudstvo naše moralo bi duhovnom in učiteljem iz nova biro dajati, če jih bo hotelo imeti.

Zatorej mislim jaz, da je v sedanjem času za naše ljudstvo kakor tudi za učitelje i duhovne najboljše, da zapeljivih Nemcev i nemškutarjev ne poslušamo, ter se raji zvesto držimo prislovice naše, ki pravi, da je bolje: drži ga; nego — lovi ga.

To velja še posebno gg. učiteljem, ker je znano, da njih dosedanji dohodki izvirajo večidel iz mežnarije i orglarije. Naj torej pazijo, kaj delajo, sicer bi se utegnili prigoditi, da bi se še milo nazaj ozirali po tisti kolekturi, ktero zdaj „entehrend“ (sramotno) imenujejo. — Ako pri sedanjih pičlih dohodkih trpimo mi, pomislimo, da se tudi ljudstvu našemu nič bolje ne godi. Če nismo zarad slabega plačila do zdaj hudega konec vzeli, tudi vprihodnje, ako Bog da, ne bomo. Tega pa nas večni Bog varuj, da bi naše ljudstvo i pravično narodno reč zapuščali ter vladnim Regenmožem v naročje se metali, ki ne bodo nikdar krajcerja iz svojega žepa za poboljšanje našega stanja dali. Pa če bi tudi to storili i nas s srebrniki zasuli, nismo vredni, da nas nosi zemlja domača, ako jih iz njih rok sprejmemo. Zdaj nam ne kaže drugo, nego z narodom vred trpeti ter se v zvezi ž njim pogumno bojevati za narodno zmago: za zedinjeno

Našim poslancem.

Spisal Filodemus.

Bleiweis, Costa, Toman, Zarnik — le naprej nevstrašeno!

Le naprej tud' drugi Vi še, vneti za reč narodno!

Vi slovénke naše domovine ste ponos in up,

Na vas trop nasprotnikov zastoj svoj britki meče strúp!

Vi stojite kakor skale — kakor piramide v bran

Vsem sovragovim napadom, ki mučé Vas slednji dan,

Pa nikár se ne bojite — če jih tud' je bilijon,

Tem 'zneverjenim junakom svét kovál ne bode kron!

Svét ne bode kron kovál jim, rečem jaz kar brez strahú,

Zginoli vsi kmali bodo in to bez vsega sledú,

Naš barjak pa bo ponosno po Slovéniji vihrál, —

Prestol Slovénije bode kmal' za vedno vtrjen stal!

Vi slovénke naše domovine ste ponos in up,

Na vas trop nasprotnikov zastoj svoj britki meče strúp;

Vém, da nej nasprotnikom po vseči Vaš možati upór,

Al, tim večja slava Vaša bo, čim hujši zdaj je bor!

Tema luč še nikdar bila nej in tud' ne bo nikdar;

V cerkvah tudi nikdar stavlil nej hudiču se — oltár,

Óni pa bi iméli radi nas v temí nevednosti,

In hoté, da v cerkvah tud' hudiču bi kadili mi!

To imenujejo „kulturo“, če je človek kot oslič,

Ki ne vé, kdo ga je vstvaril, ne: al' miš je ali tič!

Pojte mi s „kulturo“ tako tje kjer opice živé,

One, z vami v rodu, naj omike vaše se učé!

Nam pa le pustite véro, nam pustite národnost,

Boljše te svetinje dve ste, nego vaša vsa modróst,

Mi ponosni smo Slováni, pa tud' kristijani smo,

In iz vaših krempļjev rešil bode Bog nas — upamo!

Ljudstvo izraeisko stiskal Faraon je dosti dnij,

Pa poslednjič, ko Jehovu tega se zadosti zdi,

Pošlje Mojzesa mu ročno — pride zdaj rešilni dan,

Ino srečno, Jud poroma tje v prelepi Kanaan!

Mi pa romali ne bomo, saj nam tega treba nij,

Kjer nas mati je rodila, tamkej bomo umrli mi!

Ako torej pamet imate, kakor vedno pravite,

Strinjajte se pole z nami, ali pa — pobegnite!

Vaša pa „kultura“ tú pri nas ne bo nikdar cvetlá,

Zdaj ne, pa tud' nikdar v teku časa še prihodnega;

Mi ostanemo Slovenci — Bogu vdani vsaki čas,

Pa presvetlemu cesarju, ki mogočno brani nas!

Bog nam živi Ga še dolgo — Bog naj dá mu srečo vso,

Blagor božji naj razlije se nad celo Avstrijo!

Národ naj živi z narodom v lepej slogi dan na dan,

K sreči ino k blagostanji pa naj dospe tud' Slován!

samostojno Slovenijo in avtonomno, narodno deželno vlado. Zdaj moramo toraj sami na-se tako rekoč pozabiti i le za onim vzvišenim ciljem težiti. Potem še le, kader njega dosežemo, bodo boljši časi za naš narod nastopili; a srečni narod slovenski v svojem blagostanju tudi svojega rodoljubnega duhovništva in učiteljstva zapustil ne bo.

V sreči i slavi naroda iščimo svojo srečo i slavo, ne pa — pod tujčevo peto. **A. D.**, landkaplan.

Slovinci nihilisti.

Sekcijski predstojnik pri ministerstvu pravice, plemeniti štajerski Nemec dr. Waser je „Slov. N.“ hudo razkačil očitate Slovincem politični nihilizem. „Jadr. Zarja“ je pa to stvar trezno premislila i spoznala, da je plemeniti Waser resnico govoril. Avstrijski Slovani sploh, zlasti pa Slovenci, smo pravi politični nihilisti. Kader se oddajajo imenitne visoke i mastne javne službe, dobivajo vse le Nemci i nemškutarji (v Primorji Talijani), Slovenci pa — obrišete se, to je: nihil. Še služba sodniškega hlapca se Slovincu ne privoščijo, če se čuti le kolikaj Slovence. Dr. Cene Klun bil je poprej brotfresser ali kakor eni pravijo — profesor na Dunaji. Ko se je pa jel iskrenega Slovence hliniti, je pri tej priči službo zgubil i postal slovenski — nihilist. Kakor hitro je pa slavni gospod doktor Slovincem spet hrbet pokazal i na nemško stran prestopil, postal je iz nihilista sekacijsrat pri ministerstvu i pozneje še celo hochrad. — Slovani pa so in ostanejo zaničevani i preganjani nihilisti. Lehko se reče, da — kar Nemec rodi, Slovana lovi. — Vsak Slovan, ki je kolikaj žlahtnega srca à la Dežman, Blagotinšek itd., se torej svinčenih, to je narodnih podplatov otrese, svojemu v politični nihilizem zakovanemu narodu izneveri, i v njegovem poniževanju i teptanju svojo srečo i slavo išče. Tako se je na pr. tudi dr. Jiskra iz slovenskega nihilizma vže tako visoko povzdignil, da mu zdaj Nemci celo minister pravijo i ga z ekscelenco titulujejo. Po tem potu kopajo se tudi pri nas iz slovenskega nihilizma naši slavni tagblattarski rojaki Lesjaki, Flaki, Pajki i v poslednjem času tudi uže učitelji Klunjači, katerim hvaležni nemški pionirji v plačilo za to vže srebrnike obečajo. Očividno je, da ubogemu slovenskemu narodu iz teh danajskih darov še večji politični nihilizem nasproti reži. Samo kader je treba za obstanek Avstrije kri prelivati i vedno večje davke plačevati, takrat je i bode Slovenec, dokler ga je kaj, vedno nehal nihilist biti. V tej zadevi je Slovenec še celo toliko obražtan, da mu največjo čast skažejo, ter ga po primeri z največjim bremenom otovoré. Tako bo moral po mnenji gospodov tagblattarjev slovenski nihilist tudi zdaj učiteljem sam srebrnike plačevati, za ktere ga bodo pod komando c. k. birokratov skrbno le tako obdelovali, da ne bi nikdar lepše narodne prihodnosti imel, kakor je bila preteklost njegova, temveč da bi prihajal vedno večji, ali prav za prav vedno manji politični nihilist, dokler bi na zadnje popolnoma

zginil v nenasitljivo žrelo majke Germanije. — Slovenec je po takem glagolu podoben, kteremu so dr. Waserjevi rojaki preteklost uzimali, kteremu sedanost kradejo i prihodnosti ne privoščijo — zares pomilovanja, ali kakor plemeniti Waser pravi, zapodenja vreden „nihilist“.

DOPISI.

V Gorici, 1. novembra. Sled našega deželnega zbora je tudi letos počila petarda, — le z razločkom, da ni eksplozirala v spovednici i začetkom, temveč v zbornici sami in h koncu zborovanja. Nasledki so bili, da so zbežali vsi lahoni; osim slovenskim poslancem pa je od strahu vsa korajža v hlačah ostala na njih i našo sramoto, pa na smeh našim sovražnikom.

Ta petarda je bila interpelacija gg. poslancev Tonklija i Žigona, zaradi „zedinjenja vseh Slovincov“, i to na zadnji trenutek, kajti ako se ne motimo, bila je to izvrstna taktika, da te reči ni poprej vlada ovohala. „Finis coronat opus.“

Hvala Vam, vrla boritelja! Zaupnico bi Vam podpisali z obema rokama vsi obiskovalci ljudskih shodov, rešila sta Vašo i našo čast, spolnila želje vseh goriskih Slovincov. — Ali sta pa vi dva sama zastopnika goriskih Slavjanov? za Boga ne! tako daleč ne smé priti. Molčimo o šterih uradnikih, ki so Slovincem že po lanskem „Narodu“ dobro znani, koje za eni škric vlada a za drugi žene in otroci na stol tiše, da opozicijsko nismo vsi morejo. Ali vendar vi ostali štirje neodvisni (mislimo vsaj tako) poslanci bi morali podpirati prvo i glavno točko slovenskega političnega programa. Ali je vam „Slovenija“ le mačeha? Ali so vam tabori, posebno naš Šempaski i Briški, le igrača? Poglavitna naloga našega i družih političnih društev le lepe fantazije?

Sicer so ti gospodje podpirali i določno zahtevali enakopravnost jezikov, res dosegli so, da se bode zapisnik tudi slovenski pisal, da bodo tudi slovenska poročila i teksti postav autentični, dalje so se tudi izrekli vzajemno z ostalimi Slovani zoper neposredne volitve. — Vse je hvalevredno, ali da niso podpirali „zedimbe Slovenije“ jim ne moremo odpustiti; kajti kar je ribi voda, kar tici zrak, kar človeku srce, — to je slovenskemu narodu „zedinjena Slovenija“. Kaže nam to vsak list „Slov. Naroda“, to že vsaki šolarček vé.

Toraj bratje i ve goriske občine! pošlite obilo zaupnic našim poslancem dr. Tonkliju i dr. Žigonu s posredstvom pol. društva „Soče“, da bodo naši nasprotniki spoznali, da glas dveh poslancev je glas narodov, koji za takimi možmi stoji i se ž njimi popolnoma vjema, — podajmo pa tudi ostalim slov. poslancem ne zaupnico, kajti delali so proti želji njih volicev. **Več goriskih Slovincov.**

Iz Pasje vasi, 29. oktobra. Preteklo nedeljo, 24. t. m., se je pri nas odprla narodna čitalnica. Če tudi je bilo neugodno vreme, vendar je prišlo k slovesnosti mnogo ljudstva. Izvrstne deklamacije in vrli boljunski pevski zbor s premilim petjem so vsem pričujočim srca tajale. Veseli nas še posebno to, da se je vse vršilo in izvršilo v najlepšem redu in v občini prijaznosti i

Spominki Tržaški.

I.
SV. ANA.

„Resurrecturis.“

Večkrat priromajo vsi Sveti v belem plašču, ako ne, pa saj dobro zaviti v suknje — tako pravijo kmetje.

Letos sicer ni bilo tako hudo; svet Šimen se je bil strašno razjadil in ko nas je najpred z gromom „pokaral“, začel je vsipati s polnimi rokami bele metulje, pa drugi Sveti so ga kmalo potolažili, ter nam so baš sebi pristojno, krotko, voljno prijetno vreme donesli.

Mnogokrat o tem času burja napne svoje lice in polnoj sapo kakor s „fagoti“ (bi rekel stari Valvazor) tuli, perje i listje puli ter ga jezno suvajoč naprej nosi po vseh koticih da ga raztrosi, a perjice se zvija, dokler se lagahno v zavetje vleže in zasluženi počitek vživa.

Ko sem na sv. Justa dan popoldne z množico Tržčanov proti sveti Ani — tržaških mrtvih pokopališču — se napotil, so mi ravno take misli po glavi rojile. Trst živčih je košato drevo, a smrtna burja neprenehoma po vejah pihlja, kadar je nalezljiva bolezen pa razsaja, ter v enomer puli listje, in ga nese tje v zavetje k sveti Ani. Tu počiva lipovo, lomberjevo, hrastovo, trtino i drugo listje iz domačega i tujega, južnega i severnega drevja, mrtveci raznih narodov iz vseh pokrajin sveta, ki so kakor mladike tržaškemu drevu ucepljene.

Po „beli cesti“ proti Žavljem šla je cela procesija živočih, da svojim dragim mrtvim zagotovijo sopet, da vez ljubavi, ki ju je vezala v življenji, po smrti ni popolnoma raztrgana.

Iz verhunca, kjer je pred bila smodniška shramba, se že vidijo pokopališča: angleško, protestanško in zadej za temi židovsko i vojaško. Prvo je torej anglikansko, je vedno zaprto, le kadar kter John Bulov sin ali kaka hči albionska sem počivat pride, se odprejo vrata z latinskim napisom. Kakor da bi videl pred seboj flegmatične angleže, tako se mi i njih pokopališče dozdeva govoreče:

Nor love the life, nor hate, but tat thou livest,
Live well, howlong or short permit to Heaven,
And now prepare thee for another sight.

(Ne ljubi preveč živjenja, niti ga sovraži, dokler živiš
Živi dobro, kar živiš, koliko časa to prepusti nebesu
Zdaj pa pripravi se na drugi prizor.)

Nefrankirani listi.

IV.

I gospodje, kaj pa počnete tak ropot; temu gospodu pod mizo je dobro, vsaj si je sam izvolil tako stanovanje. Umirite se gospodje, umirite, pa sedite zopet na stole; deklice prinašajo rake, postno jed, le vdarite po njih!

Pst! molčite! — Ali ne vidite tam konci mize debelega okroglega možička, kako se na stolu razpenja, z rokami maha

zadovoljnosti. — Drugi dan smo z desetimi slov. zastavami in s čvrstim boljunskim zborom romali še v druge, bližne tri vasi pozdravljat naše slovenske brate in jim bratovsko roko podajati. Spremljala nas je po omenjenih vaseh dobra godba pobežanska in svirala pred mnogimi hišami. Prišedši proti večeru zopet na dom, smo se še malo zasukali in tako radostno in mirno dokončali veselico, ktera nam ostane v vednem spominu.

DROBTINE.

(Deželni zbor) se je v Trstu končal 30. pr. m. Da bi g. Nabrgoja v njem ne bilo, teklo bi bilo v dež. zboru vse tako, kakor z oljem namazane kolésece po Hermetovej volji i želji. Gosp. Nabrgoj ima edini še pogum upirati se terorizmu, kateri dela laška levica. V središču i na desnej sedi sicer več mož, ki sami pravijo, da ne odobravajo Hermetovih načel, vendar pa z njim vred zanje glasujejo, ker jih je strah galerije i silovite drhali na ulicah. Če laška levica misli, da z svojim posilstvom doseže svoje namene, jako se vara, ona sama sebi s tem jamo koplje, kajti dan se bliža in ura ni več daleč, ko se bo hudo pokorila za krivice i trinoštvo, s kterimi zatira slovenske prebivalce.

* (Upor v Dalmaciji) je vže vzrokovoal obilo krvi. Hudi boji so bili zadnje dni preteklega meseca. Vojaki, kterih je na bojišču vže toliko, kolikor vseh prebivalcev v upornih krajih, prodrli so vže v nektore uporniške kraje ter jih posedli, ter skoro gotovo upor kmalu zaduše. Vendar s tem ni še vse opravljeno. Treba je ljudstvo zadovoljiti ter mu dati svoje pravice. Z obešanjem pa vlada ne doseže tega namena.

* (Volitve v deželni zbor v Galiciji) so dunajskej vladi zopet odtrgale vejo, za ktero se je držala, kajti zmagali so sploh vladni nasprotniki. Dunajska vlada vidi, da odpada kamen za kamentom, da se lomi veja za vejo, i vendar neče premeniti svojega stala, ter ga menda ne premeni dokler da jej zadnji kamen izpod nog odnese občna povodenj ter njo samo v pesku i blatu za večne dni pokoplje.

* (Tržaškim liberalcem) ni zadosti da c. k. žendarmarija hodi za petami vsakemu okoličanu, ampak celo vsaka nedolžna živalca, ki se bo izrodila v okolici, mora biti pod nadzorništvo c. k. žendarmarije, ne pa da bi smeli županje ali drugi zaupni možje o tem paziti!

* (V Pulji) se je odprla 31. oktobra narodna čitalnica. Predsednik ji je: c. k. pomorskega vojaštva vojni komisar g. J. Heller, podpredsednik: g. J. Vojnovič, tajnik: g. J. Ravnikar, denarničar: g. Rebrič. — Družtvo ima vže nad 90 udov.

(Čitalnica rojanska) napravi 14. t. m v 5 popoldan besedo z deklamacijo in igro: „Mlinar i njegova hči.“

in usta krivenčiči, posluš! on bo kakovo pametno zinil. Posluš! posluš! — — No sedaj je vse tiho, le začnite gospod!

„Gospoda! podavljena piščeta smo podavili, rujno vince smo popili, i bere se Vam vsacemu na obrazu, da ga ima dosti, pa — da bi ga še pil. Samo jednemu ne videm v obraz, ker — ga je skril pod mizo, ta je gospod kučegazda. Na njegovo zdravje!“

No, kaj se obotavljate gospodje? — Le trčite le, saj sam tako gotovo ne bo. „Na njegovo zdravje!“ Tako je prav! — Kam greste pa vi gospodje od mize? Ali ne veste kakošna je etiketa, da se namreč pri taki gostariji ne sme od mize vstajati. Kaj ne boste bogali, vraga! To je da bi znorel, drug družemu šumé na uhó, ko čebelice, kedar med v panjove nosijo, in oni tam na sredi tako lepo maha z roko, prav po taktu. Zdaj pa že vem kaj bo. Pesem, pesem! Le zapojte gospodje, jaz Vam bom tudi pomagal, saj pojem godrnjalbas.

„Živio! živio! živio! živio!
Kol'kor kaplic, toljko let
Bog nam daj na svet' živet';
Mnoga leta srečni bili,
Mnoga leta živili!“

Ta je bila pa dobra gospodje. — Sedaj pa plesat, brž, čujte godba se že sliši, gospodične že čakajo, sedaj se pleše valcer. — No gospodje valcer, ali ga nikdo ne zna? Sram Vas bodi, da se tako stiskate v kot, saj še celo Beust večkrat valcer pleše. — Uh! uh! sramota! Samo dva para se vrtita! Nehajte gospodje z godbo, pa naredite četvorko.

Aló četvorko, gospodje, — za to se pa že bolj zbirajo. Še jednega plesalca manjka. Morebiti bo plesal gospod kučegazda. — Nič ne bo z njim — še sedaj je pod mizo. Grem pa jaz če ne bo drugače. Tako, sedaj je vse v redu, aranžer sem pa jaz. Veste gospodične, le poslušajte. — Jaz komandiram „été“! — Je že konfuzijon! Saj pravim: zmotil sem se.

POZIV SLOVENCEM.

„Besednik“ piše: Gosp. Dav. Trstenjak predlaga: Naj bi pri vstopu k družbi sv. Mohora prihodnje leto udje razen letnine dodali še vsak 10 kr.; po tej poti bi se nabralo okolo 1300 gld. Za 300 gld. bi se Janežiču omislil spominek. Letni odstotki od 1000 gld. pa bi se naj dajali za darilo pisateljem, kteri bi družbi izročili najboljšo delo za natis, in to bi bila vse žive dni „Janežičeva ustanovitve“. Radostno podpiramo ta predlog, da se pa vresniči, je potrebno, da nabiratelji družbinih udov ljudem primerno razjasnujejo blagi in vredni namen, kaj naj jim bo živo na srcu. Gotovo pa je Slovincem sveta dolžnost, da slavimo spomin Janežičev! — Za odbornike, ki bodo nabirali in oskrbljevali podarjeni denar, so izvoljeni tle gospodje: K. Dürnwirth, K. C. Rossbacher in L. Einspieler. — Denar se naj pošilja pod napisom: „Dürnwirt Karl, špiritual v Celovcu.“ — Vse, kar se pošlje v ta namen, bo razglaševal Janežičin časnik „Besednik“, in prevzel se bo vsak darček z hvaležnim srcem. Po petih letih se pa položi račun od te nabire za Janežičev spominek.

Ob enem se prosi, da bi se „Besednik“, kteri je zdaj udovi in sirotama Janežičevima edina podpora, prav izdatno podpiral. Slovenci! pokažimo se hvaležni neutrudnemu rajnemu pisatelju v našo občno korist, in podpirajmo ubogo udovo in otroka Janežičeva!

V Cerknici, 19. oktobra. Iz nesreče, ktera je zadela dne 26. sept. t. l. 17 posestnikov na Rakeku po požaru, jemlje si gosp. Slavoljub Kanc povod mene i moje ravnanje pred občinstvom grditi i žaliti; on namreč naznanja v 3. listu „Jadr. Zarje“, da sem jaz prvi dan po požaru na pogorišču od pogorelcev biro tirjal. Jaz to javno za laž priobčujem in omenjam, da je bilo vže pred požarom naznanjeno, da pridem jaz dne 27. sept. na Rakek i bližne vasi biro pobirat. Na Rakek prišedši sem tudi biro pobral, toda pri tistih posestnikih, ktere je nesreča zadela jaz nisem bil, tudi ni enega teh v tej zadevi nagovoril nisem; pa kaj se zgodi: gosp. Slavoljub Kanc je mene na Rakeku videl, i to mu je bilo vže dosti, mene pred svetom za neusmiljenega človeka razglasiti. (?!?!!) Jaz sem v stanu v mnogih tacihi prilikah dokazati, da kaj tacega o časih mnogih požarov v tukajšnjem kraju nikdar storil nisem. Meni je milosrčnost gosp. Slav. Kanc do nesrečnežov dobro znana, in edino to od njega tirjam, da on laži v njegovej prošnji javno v prihodnem listu prekličie, sicer mu tukaj naznanjam, da ga bom pred sodnika tiral.

Anton Krašovic, učitelj.

Nikari mi ne zamerite, gospodje i gospodiči, gospe i gospodičine, saj se včasih tudi Giskra tako zmoti, da aranžira v začetku plesa „été“. Na priliko v novjšem času z njegovimi neposrednimi volitvami v državni zbor — se je blamiral ko jaz nočoj.

Še enkrat od začetka, — — sedaj gre v redu. Za šesto podobo pa naredite polža. To je vite se, kakor je zvita polževa hiša, ali lisičji rep, ali besede nekterih slovenskih poslancev v ljubljanskem deželnem zboru. Tako je, spiralo ste dobro naredili. Sedaj pa été gospodov. To je poklanjajte se drug družemu, kakor slovenski poslanci vladi.

Četvorka je končana i godba dela polko. Sučite se, da se Vam bo v glavi vrtelo.

Dosti naj bo plesa, sedaj ste si že nekoliko pretresli želóde, da boste lahko pili. Domače vino stoji na mizi, nalijte i pijte, ker se boste morali kmalu posloviti.

Zadnjič na zdravje vsem gospodom i gopsem! Gospoda kučegazda pa zadenite na rame i nesite ga na voz. Tako!

Zdrave gospodičine, ne pozabite da ste imele denes čast gledati me v lastni osebi. Spremit Vas grem pa vendar še do vrat. S svečo pojdem naprej, da Vam posvetim, ve pa idite za menoj. Saj tudi Andraš i pred Beustom hodi, da mu sveti. — Le spravite se na vozove! Dobro je tako, le poženite voznik pa sredi ceste prevrnite! — —

Šli so! Sam sem ostal! Kako je sedaj vse prazno, človek bi obupal. Pa spravimo še te kosce, ki so ostali, da konca ne vzamejo.

Sedaj greš pa spat, Jaka, kaj ne! — Pač pipico tobaka moram še pokaditi, da me Morfej toliko raje sprejme v svoje naročje. Tema je, luna se je skrila za oblake, od dalječ se čuje petje — to so odhajajoči. Nad Novim mestom se zaznava zarja, stolp se blešči, hiš že nekaj razločam, pozno je že, hajd v posteljo! Drugo jutro bodo pa lasje otekli!

Σλαβιανήν.